

Obsah

1 Trh

Tvorba modelu 1   Optimalizace a rovnováha 3   Křivka poptávky 3
Křivka nabídky 5   Tržní rovnováha 7   Komparativní statika 9   Další
způsoby alokace bytů 12   *Diskriminující monopolista* • *Běžný monopolista*
ta • *Regulace výše nájemného* • *Který způsob je nejlepší?* 14   Paretova
efektivnost 15   Komparace způsobů alokace bytů 16   Dlouhodobá rov-
nováha 18   Shrnutí 18   Kontrolní otázky 19

2 Rozpočtové omezení

Rozpočtové omezení 20   Dva statky často stačí 21   Množina rozpočtových
možností 22   Změny rozpočtové přímký 24   Všeobecný ekvivalent 26
Daně, dotace a přidělový systém 26   **PŘÍKLAD: Program potravinových
poukázek** • Změny rozpočtové přímký 31   Shrnutí 32   Kontrolní otáz-
ky 32

3 Preference

Spotřebitelské preference 34 Předpoklady pro uplatnění preferencí 35
 Indiferenční křivky 36 Příklady preferencí 38 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Neoblíbené statky* • *Neutrální statky* • *Nasyčení* • *Diskrétní statky* • Správně projevené preference 45 Mezní míra substituce 48 Jiné interpretace MRS 51 Chování mezní míry substituce 52 Shrnutí 52 Kontrolní otázky 53

4 Užitek

Kardinální užitek 57 Konstrukce funkce užitku 58 Některé příklady užitkových funkcí 59 *PŘÍKLAD: Indiferenční křivky z užitkové funkce* • *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Kvazilineární preference* • *Cobb-Douglasovy preference* • Mezní užitek 65 Mezní užitek a MRS 66 Užitek při dojíždění do zaměstnání 68 Shrnutí 70 Kontrolní otázky 70 *DODATEK* 71 *PŘÍKLAD: Cobb-Douglasovy preference* •

5 Výběr

Optimální výběr 73 Spotřebitelská poptávka 78 Některé příklady 78 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Neutrální a neoblíbené statky* • *Diskrétní statky* • *Konkávni preference* • *Cobb-Douglasovy preference* • Odhad užitkové funkce 83 Využití mezní míry substituce 85 Volba daní 87 Shrnutí 89 Kontrolní otázky 90 *DODATEK* 90 *PŘÍKLAD: Cobb-Douglasovy funkce poptávky* •

6 Poptávka

Normální a podřadné statky 97 Důchodově spotřební křivky a Engelovy křivky 98 Některé příklady 99 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Cobb-Douglasovy preference* • *Homotetické preference* • *Kvazilineární preference* • Běžné statky a Giffenovy statky 104 Cenově spotřební křivka a křivka poptávky 107 Některé příklady 108 *Dokonalé substituty* • *Dokonalé komplementy* • *Diskrétní statky* • *Substituty a komplementy* 112 Inverzní křivka poptávky 113 Shrnutí 115 Kontrolní otázky 116 *DODATEK* 116

7 Projevené preference

Myšlenka projevených preferencí 119 Od projevených preferencí k preferencím 120 Využití preferencí 122 Slabý axiom projevených preferencí 123 Kontrola slabého axiomu projevených preferencí 126 Silný axiom projevených preferencí 128 Jak kontrolovat silný axiom projevených preferencí 129 Indexy 131 Cenové indexy 132 *PŘÍKLAD: Indexování plateb sociálního zabezpečení* • Shrnutí 135 Kontrolní otázky 135

8 Slutského rovnice

Substituční efekt 138 *PŘÍKLAD: Výpočet substitučního efektu* • Důchodový efekt 142 *PŘÍKLAD: Výpočet důchodového efektu* • Směr působení substitučního efektu 143 Celková změna poptávky 144 Míry změny 145 Zákon poptávky 147 Příklady substitučního a důchodového efektu 148 *PŘÍKLAD: Refundace daně* • Jiný typ substitučního efektu 152 Křivky kompenzované poptávky 154 Shrnutí 155 Kontrolní otázky 155 DODATEK 156 *PŘÍKLAD: Refundace malé daňové změny* •

9 Nákup a prodej

Čistá a hrubá poptávka 158 • Rozpočtové omezení 159 Změna velikosti vybavení 161 Cenové změny 162 Cenově spotřební křivky a poptávkové křivky 165 Slutského rovnice 167 Využití Slutského rovnice 169 *PŘÍKLAD: Výpočet majetkového důchodového efektu* • Nabídka práce 171 *Rozpočtové omezení* • Komparativní statika nabídky práce 173 *PŘÍKLAD: Práce přesčas a nabídka práce* • Shrnutí 176 Kontrolní otázky 177 DODATEK 178

10 Mezičasový výběr

Rozpočtové omezení 180 Preference pro spotřebu 183 Komparativní statika 184 Slutského rovnice a mezičasový výběr 187 Inflace 187 Současná hodnota: bližší pohled 189 Analýza současné hodnoty po několik období 191 Využití současné hodnoty 192 *PŘÍKLAD: Ohodnocení toku plateb* • *PŘÍKLAD: Skutečné náklady na kreditní kartu* • Obligační 195 *PŘÍKLAD: Splátkový úvěr* • Daně 197 *PŘÍKLAD: Školné a úspory* • Volba úrokové sazby 198 Shrnutí 199 Kontrolní otázky 200

11 Trhy s aktivy

Míra návratnosti **201** Arbitráž a současná hodnota **203** Úprava rozdílů mezi aktivy **203** Aktiva uspokojující spotřebu **204** Zdanění výnosů z aktiv **205** Aplikace **207** *Vyčerpateľné zdroje • Kdy kácet les • PŘÍKLAD: Ceny benzínu během války v Perském zálivu • Finanční instituce* **210** Shrnutí **212** Kontrolní otázky **212** DODATEK **213**

12 Nejistota

Podmíněná spotřeba **214** Funkce užitku a pravděpodobnost **218** *PŘÍKLAD: Několik příkladů užitkových funkcí • Očekávaný užitek* **219** Proč je očekávaný užitek rozumným předpokladem **220** Averze vůči riziku **222** *PŘÍKLAD: Poptávka po pojištění • Diverzifikace* **226** Rozložení rizika **226** Úloha akciového trhu **227** Shrnutí **228** Kontrolní otázky **229** DODATEK **229** *PŘÍKLAD: Efekt zdanění investic do rizikových aktiv •*

13 Riziková aktiva

Střední hodnota a rozptyl užitku **233** Měření rizika **239** Rovnováha na trhu s rizikovými aktivy **240** Jak jsou přizpůsobovány výnosy **242** *PŘÍKLAD: Klasifikace vzájemných fondů • Shrnutí* **246** Kontrolní otázky **246**

14 Spotřebitelský přebytek

Poptávka po diskretním statku **248** Odvození užitku z poptávky **249** Další interpretace spotřebitelského přebytku **250** Od přebytku spotřebitele k přebytku spotřebitelů **251** Aproximace spojitě funkce poptávky **251** Kvazilineární užitek **251** Interpretace změn ve spotřebitelském přebytku **252** *PŘÍKLAD: Změna ve spotřebitelském přebytku • Kompenzační a ekvivalentní variace* **255** *PŘÍKLAD: Kompenzační a ekvivalentní variace • PŘÍKLAD: Kompenzační a ekvivalentní variace pro kvazilineární preference • Výrobci přebytek* **259** Výpočet zisků a ztrát **260** Shrnutí **262** Kontrolní otázky **262** DODATEK **263** *PŘÍKLAD: Několik poptávkových funkcí • PŘÍKLAD: CV, EV a spotřebitelský přebytek •*

15 Tržní poptávka

Od individuální k tržní poptávce **265** Inverzní poptávková křivka **267**
PŘÍKLAD: Sčítání „lineárních“ poptávkových křivek • Diskrétní statky **268**
 Extenzivní a intenzivní mez **268** Elasticita **269** *PŘÍKLAD: Elasticita lineární poptávkové křivky* • Elasticita a poptávka **271**
 Elasticita a příjem **272** *PŘÍKLAD: Stávky a zisky* • Konstantní elasticita poptávky **275**
 Elasticita a mezní příjem **276** *PŘÍKLAD: Stanovení ceny* • Křivky mezního příjmu **278** Shrnutí **280** Kontrolní otázky **280**
 DODATEK **281** *PŘÍKLAD: Lafferova křivka* • *PŘÍKLAD: Další výraz pro elasticitu* •

16 Rovnováha

Nabídka **287** Tržní rovnováha **287** Dva speciální případy **288** Inverzní křivky poptávky a nabídky **289**
PŘÍKLAD: Rovnováha při lineárních křivkách • Komparativní statika **291** *PŘÍKLAD: Posun obou křivek* • Daně **292**
PŘÍKLAD: Zdanění při lineární křivce poptávky a nabídky • Přenášení daňového zatížení **296** Umrtnená ztráta z daně **298**
PŘÍKLAD: Trh s půjčkami • *PŘÍKLAD: Dotace na potraviny* • Paretova efektivnost **304**
PŘÍKLAD: Čekání ve frontě • Shrnutí **306** Kontrolní otázky **307**

17 Technologie

Vstupy a výstupy **309** Popis technologických omezení **310** Příklady technologií **311**
Pevné proporce • *Dokonalé substituty* • *Cobb-Douglasova produkční funkce* • Předpoklady pro možnost posuzování technologií **313**
 Mezní produkt **315** Technická míra substituce **315** Snižující se mezní produkt **316**
 Snižující se technická míra substituce **316** Dlouhodobý a krátkodobý pohled **317**
 Výnos z rozsahu **318** Shrnutí **320** Kontrolní otázky **321**

18 Maximalizace zisku

Zisk 322 Organizace firem 324 Zisky a hodnota firmy na akciovém trhu 324 Fixní a variabilní faktory 326 Krátkodobá maximalizace zisku 327 Komparativní statika 328 Maximalizace zisku z dlouhodobého pohledu 330 Inverzní křivky poptávky po faktoru 331 Maximalizace zisku a výnos z rozsahu 332 Odhalená ziskovost 333 *PŘÍKLAD: Jak reagují farmáři na cenovou podporu?* • Minimalizace nákladů 337 Shrnutí 337 Kontrolní otázky 338 DODATEK 338

19 Minimalizace nákladů

Minimalizace nákladů 340 *PŘÍKLAD: Minimalizace nákladů pro specifické technologie* • Odhalená minimalizace nákladů 344 Výnos z rozsahu a nákladové funkce 345 Dlouhodobé a krátkodobé náklady 347 Fixní a kvazifixní náklady 349 Shrnutí 349 Kontrolní otázky 350 DODATEK 350

20 Nákladové křivky

Průměrné náklady 353 Mezní náklady 355 Mezní náklady a variabilní náklady 357 *PŘÍKLAD: Specifické nákladové křivky* • *PŘÍKLAD: Křivky mezních nákladů pro dva závody* • Dlouhodobé náklady 360 Diskrétní úrovně velikosti závodu 363 Dlouhodobé mezní náklady 365 Shrnutí 366 Kontrolní otázky 367 DODATEK 367

21 Nabídka firmy

Tržní prostředí 369 Dokonalá konkurence 370 Rozhodování firmy o nabídce v konkurenčním prostředí 372 Výjimka 374 Další výjimka 375 Inverzní křivka nabídky 376 Zisk a výrobcův přebytek 377 *PŘÍKLAD: Křivka nabídky pro specifickou nákladovou funkci* • Křivka dlouhodobé nabídky firmy 381 Dlouhodobě konstantní průměrné náklady 382 Shrnutí 384 Kontrolní otázky 384 DODATEK 385

22 Nabídka odvětví

Krátkodobá nabídka odvětví **387** Rovnováha odvětví v krátkém časovém období **388** Dlouhodobá rovnováha odvětví **389** Křivka dlouhodobé nabídky **391** *PŘÍKLAD: Zdanění z dlouhodobého a krátkodobého pohledu* • Význam nulových zisků **396** Fixní faktory a ekonomická renta **397** Ekonomická renta **398** Nájemní sazby a ceny **400** Politika renty **400** *PŘÍKLAD: Farmaření státu* • Politika v oblasti energetiky **402** *Dvojí oceňování ropy* • *Cenová regulace* • *Nárokový program* • Shrnutí **406** Kontrolní otázky **407**

23 Monopol

Maximalizace zisku **409** Lineární křivka poptávky a monopol **411** Tvorba ceny přírážkou **411** *PŘÍKLAD: Dopad daní na monopol* • Neefektivnost monopolu **415** Umrtvená ztráta monopolu **416** *PŘÍKLAD: Optimální doba platnosti patentu* • Přirozený monopol **419** Co vytváří monopol? **421** *PŘÍKLAD: Diamanty jsou navždy* • Shrnutí **424** Kontrolní otázky **424** DODATEK **425** *PŘÍKLAD: Hodnotové daně a množstevní daně* •

24 Monopolní chování

Cenová diskriminace **429** Cenová diskriminace prvního stupně **429** Druhý stupeň cenové diskriminace **430** Cenová diskriminace třetího stupně **431** *PŘÍKLAD: Lineární křivka poptávky* • *PŘÍKLAD: Výpočet optimální cenové diskriminace* • *PŘÍKLAD: Cenová diskriminace u odborného časopisu* • Dvojčlenná sazba **436** Monopolistická konkurence **437** *PŘÍKLAD: Model rozmístění při výrobkové diferenciaci* • Výrobová diferenciaci **442** Shrnutí **443** Kontrolní otázky **443**

25 Trhy s výrobními faktory

Monopol na trhu s výrobky **445** Monopson **448** *PŘÍKLAD: Minimální mzda* • Předcházející a následný monopol **451** Shrnutí **455** Kontrolní otázky **455** DODATEK **456**

26 Oligopol

Volba strategie 458 Množstevní vůdcovství 459 *Následovníkův problém* • *Problém vůdce* • Cenové vůdcovství 464 Srovnání cenového a množstevního vůdcovství 466 Simultánní stanovení množství 467 Příklad Cournotovy rovnováhy 468 Vytváření rovnováhy 470 Mnoho firem a Cournotova rovnováha 471 Simultánní stanovení ceny 472 Nekalá kooperace 473 *PŘÍKLAD: Cenové přizpůsobení a konkurence* • *PŘÍKLAD: Dobrovolná exportní omezení* • Srovnání možných řešení 477 Shrnutí 478 Kontrolní otázky 479

27 Teorie her

Platební matice 480 Nashova rovnováha 482 Smíšené strategie 483 Vězňovo dilema 484 Opakované hry 486 Ovlivňování kartelu 487 Sekvenční hry 488 Hra vstupního odstrašování 490 Shrnutí 492 Kontrolní otázky 492

28 Směna

Edgeworthův diagram 495 Obchod 497 Pareto efektivní alokace 498 Obchod na trhu 500 Algebra rovnovážného stavu 503 Walrasův zákon 504 Relativní ceny 506 *PŘÍKLAD: Algebraický příklad rovnováhy* • Existence rovnováhy 508 Rovnováha a efektivnost 509 Algebra efektivnosti 509 *PŘÍKLAD: Monopol v Edgeworthově diagramu* • Efektivnost a rovnováha 513 Důsledky první věty ekonomie blahobytu 515 Důsledky druhé věty ekonomie blahobytu 517 Shrnutí 519 Kontrolní otázky 520 DODATEK 520

29 Produkce

Ekonomika Robinsona Crusoa 523 Crusoe, a.s. 525 Firma 526 Robinsonův problém 526 Současný pohled na Robinsona a Crusoe a.s. 528 Rozdílné technologie 529 Produkce a první věta ekonomie blahobytu 532 Produkce a druhá věta ekonomie blahobytu 532 Produkční možnosti 533 Komparativní výhoda 535 Paretova efektivnost 536 Trosečník a.s. 539 Robinson a Pátek jako spotřebitelé 541 Decentralizovaná alokace zdrojů 542 Shrnutí 542 Kontrolní otázky 543 DODATEK 544

30 Blahobyt

Agregace preferencí 547 Funkce společenského blahobytu 550 Maximalizace blahobytu 551 Individualistické funkce společenského blahobytu 553 Spravedlivé alokace 554 Závist a nestrannost 556 Shrnutí 557 Kontrolní otázky 558 DODATEK 559

31 Externality

Kuřáci a nekuřáci 561 Kvazilineární preference a Coaseho teorém 565 Produkční externality 566 . *PŘÍKLAD: Poukázky na znečištění* • Interpretace podmínek Paretovy efektivity 571 Tržní signály 574 Tragédie společného vlastnictví 575 *PŘÍKLAD: Nadměrný rozsah rybolovu* • Automobilové znečištění 578 Shrnutí 580 Kontrolní otázky 580

32 Právo a ekonomika

Zločin a trest 583 Výhrady 585 Trestní odpovědnost 586 Vzájemné nehody 588 Trojnásobná náhrada škod z antitrustového zákona 591 *Snaha být poškozen* • Který model je správný? 593 Shrnutí 594 Kontrolní otázky 594

33 Veřejné statky

V kterém případě poskytovat veřejný statek? 596 Soukromé zajištění veřejného statku 600 Parazitování 601 Rozdílné úrovně veřejných statků 602 Kvazilineární preference a veřejné statky 605 *PŘÍKLAD: Znečištění* • Problém parazitování 607 Srovnání se soukromými statky 609 Hlasování 610 *PŘÍKLAD: Manipulace s pořadem jednání* • Projevení poptávky 613 *PŘÍKLAD: Příklad Clarkeho daně* • Problémy spojené s Clarkeho daní 617 Shrnutí 618 Kontrolní otázky 619 DODATEK 619

34 Informace

Trh se starými šunkami **622** Výběr podle kvality **623** *Volba kvality* • Adverzní selekce **625** Morální hazard **627** Morální hazard a adverzní selekce **628** Signalizace **629** *PŘÍKLAD: Pergamenový efekt* • Motivace **633** *PŘÍKLAD: Hlasovací práva v akciové společnosti* • *PŘÍKLAD: Reformy čínské ekonomiky* • Asymetrické informace **638** *PŘÍKLAD: Náklady na kontrolu* • *PŘÍKLAD: Grameen Bank* • Shrnutí **642** Kontrolní otázky **642**

Matematický dodatek

Funkce **A1** Grafy **A2** Charakteristiky funkcí **A2** Inverzní funkce **A3** Rovnice a identity **A3** Lineární funkce **A3** Změny a míry změn **A4** Sklony a průsečíky **A5** Absolutní hodnoty a logaritmy **A6** Derivace **A6** Druhá derivace **A7** Součinné pravidlo a řetězové pravidlo **A7** Parciální derivace **A8** Optimalizace **A8** Omezená optimalizace **A9**

Odpovědi **A10**

Rejstřík **A29**